

МОДЕЛЮВАННЯ НАСЛІДКІВ РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Анотація. Розглянуто податкову систему України. Побудовано комплекс імітаційних моделей для прогнозування наслідків прийняття нового Податкового кодексу як для держави, так і для підприємства.

Аннотация. Рассмотрена налоговая система Украины. Построен комплекс имитационных моделей для прогнозирования последствий принятия нового Налогового кодекса как для государства, так и для предприятия.

Annotation. The tax system of Ukraine was reviewed. A simulation models complex to predict the implications of the new Tax Lawbook for state and company was constructed.

Ключові слова: податкова система, прогнозування, імітаційна модель, Податковий кодекс, трансформаційна економіка.

Податкова система України – це дуже важливий інститут держави, тому що від його ефективності залежить формування конкурентоспроможної економіки, утворення умов соціального розвитку суспільства та покращення добробуту населення.

Недосконалість системи оподаткування України, складність процесів її трансформації в сучасних умовах, надмірне податкове навантаження гальмують створення необхідних умов для стабільного та динамічного розвитку економіки країни. У зв'язку з чим у країні зроблені спроби реформування податкової системи України шляхом прийняття нового Податкового кодексу.

Податкова система України, з системної точки зору, має характер складної системи зі зворотними зв'язками. Складним також є її вплив на доходи до бюджету і, як наслідок, на економіку країни в цілому. Тому виявлення наслідків реформування податкової системи та прогнозування реакції зі сторони бази оподаткування та податкових надходжень неможливе без застосування економіко-математичних методів та моделей.

Аналіз структури та функцій податкової системи України, основних податкових схем, а також порівняльний аналіз особливостей системи оподаткування України та інших країн в умовах податкових трансформацій сучасності дав можливість зробити висновки, що податкова система України є однією з найскладніших систем для платників податків.

Складність оподаткування в Україні полягає в надмірному податковому тягарі, яке покладається, в першу чергу, на юридичних осіб, що пов'язано з великою кількістю податків, складними правилами їх відрахування, наявністю недоробок та протиріч у законодавстві. Також в Україні відносно високі податкові ставки, особливо для юридичних осіб, порівняно з іншими країнами подібного рівня розвитку.

У зв'язку з чим в Україні взято курс на реформування податкової системи, який виражається в прийнятті нового Податкового кодексу в 2010 р. Аналіз податкових трансформацій показав, що держава йде шляхом поступової лібералізації податкової системи, що виражається у зниженні податкових ставок та покращенні умов відрахування податків. Тому прогнозування та аналіз наслідків реформування податкової системи України є досить актуальним, а для цього необхідне застосування економіко-математичних методів.

Критичний аналіз економіко-математичних методів прогнозування та планування дозволив виділити в якості найбільш перспективного метод імітаційного моделювання на базі концепції системної динаміки. При цьому досить важливим є як прогнозування впливу податкових трансформацій на макропоказники, так і побудова моделей прогнозування цих впливів на окреме підприємство.

Моделі першого рівня – це моделі процесів оподаткування, які використовують також інформаційні моделі податкових надходжень на рівні окремого підприємства та України в цілому. Моделі другого рівня – це модифіковані моделі, що можуть бути використані для прогнозування з урахуванням змін певних умов оподаткування.

Концептуальну схему комплексу імітаційних моделей наведено на рис. 1.

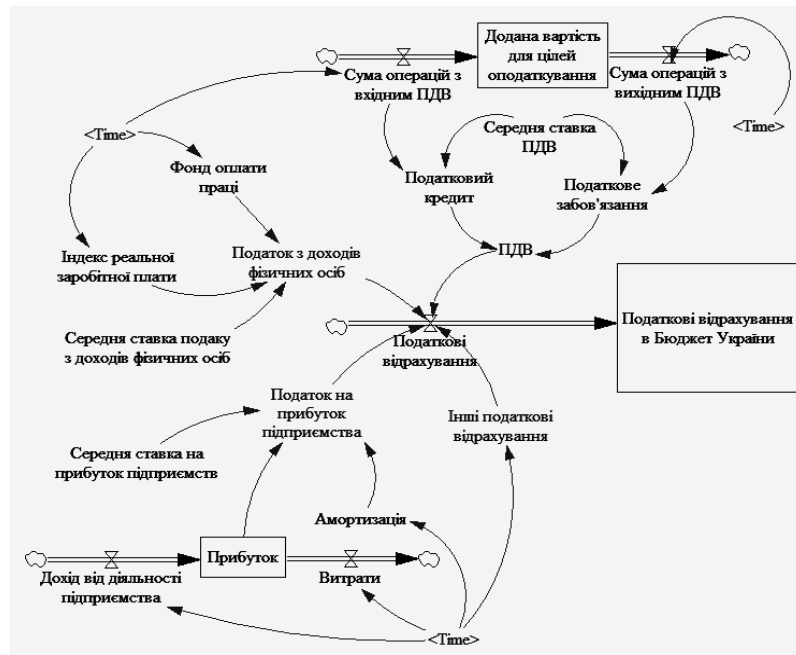

Рис. 3. Імітаційна модель податкових відрахувань підприємства

Обидві моделі адекватні, оскільки середня абсолютна процентна похибка для моделі податкових надходжень дорівнює 7,64 %, а для моделі податкових відрахувань – 6,06 %, коефіцієнт Тейла відповідно 0,045 та 0,002, що менше критичного значення – 0,1. Тому їх можна використовувати для прогнозування наслідків реформування податкової системи України з урахуванням модифікацій.

Лібералізація податкового законодавства в перспективі повинна привести до розширення бази оподаткування шляхом вивільнення обігових коштів підприємств та підвищення ділової активності, що підтверджується роботами А. Лаффера та дослідженнями С. Лондаря, Є. Балацького [2; 3]. Були побудовані моделі з урахуванням розширення бази оподаткування та нових податкових ставок. Коефіцієнт розширення бази оподаткування був розрахований, виходячи з робіт вищеназваних вчених, та приймав відповідне значення – при зменшенні ставки на 1 % податкові надходження повинні збільшуватися на 1,4 %.

Результати експериментів підтвердили, що лібералізація податкового законодавства, зменшення податкових ставок призведе до збільшення бази оподаткування та податкових надходжень.

Наук. керієн. Ястребова Г. С.

Література: 1. Laffer A. Government Exaction and Revenue Deficiencies [Electronic resource] / A. Laffer // Supply-Side solution. – Chatham, 1983. – Access mode : <http://www.cato.org/pubs/journal/cj1n1/cj1n1-1.pdf>. 2. Лондар С. Л. Моделі прийняття рішень з проблем вдосконалення податкової політики в умовах ринкової трансформації економіки України : монографія / С. Л. Лондар ; ред. проф. В. Є. Юринець. – Львів : Львівський національний університет ім. Івана Франка, 2001. – 274 с. 3. Балацький Е. В. Оценка влияния фискальных инструментов на экономический рост / Е. В. Балацкий // Проблемы прогнозирования. – М., 2004. – Вып. 4. – С. 124–135.